

רע"פ 7171/14 - סקוטר סנטר בע"מ, עווד בר נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 7171/14

רע"פ 1005/15

לפני:
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט צ' זילברטל
כבוד השופט מ' מזוז

המבקשים ברע"פ 7171/14
והמשיבים ברע"פ 1005/15:
1. סקוטר סנטר בע"מ
2. עווד בר

נ ג ד

המבקשת ברע"פ 1005/15
והמשיבה ברע"פ 7171/14:
מדינת ישראל

שתי בקשות רשות ערעור על פסק דין מיום 11.9.2014
בתיק עפ"ת 26928-04-14 ועל החלטה מיום
30.12.2014 בתיק עפ"ת 4244-12-14 של בית
המשפט המחוזי בתל אביב-יפו שניתנו על ידי כב' השופט
רענן בן-יוסף

תאריך הישיבה: ד' בטבת התשע"ו (16.12.2015)

בשם המבקשים ברע"פ
7171/14 והמשיבים ברע"פ
1005/15:
עו"ד שי גלעד

בשם המבקשת ברע"פ 1005/15
והמשיבה ברע"פ 7171/14:
עו"ד אבי וסטרמן

1. ביום 15.12.2009 תפסו נציגי המבקשת ברע"פ 1005/15 (להלן: המדינה) קורקינטים חשמליים ואופניים חשמליים, אשר לטענת המדינה אסורים למכירה, לתיקון או למתן שירות כלשהו ללא רישיון (להלן: הכלים התפוסים). הכלים נתפסו בשני בתי עסק בבעלות המבקשת 1 ברע"פ 7171/14 (להלן: סקוטר), המנוהלת על-ידי המבקש 2 ברע"פ 7171/14 (להלן: בר). עוד טרם הגשת כתב אישום בעניינם, עתרו סקוטר ובר לשחרור הכלים התפוסים, ובקשתם נדחתה בשתי ערכאות. כלפי החלטות אלו הגישו סקוטר ובר בקשת רשות ערעור בבית משפט זה, אשר נדחתה בהחלטתו מיום 7.9.2010 של חברי השופט ח' מלצר (רע"פ 2171/10) (להלן: ההחלטה בחילוט הזמני). בהחלטה נקבע, כי אין להשיב לסקוטר ולבר את הכלים התפוסים, משום שאין תוחלת בהשבתם.

2. סקוטר ובר הורשעו בבית משפט השלום בתל אביב-יפו בעבירה של אי-קיום חובת רישיון לפי סעיף 2 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצור מוצרי תעבורה והסחר בהם), התשמ"ג-1983 (להלן: צו הפיקוח על ייצור מוצרי תעבורה); בעבירה של אי-קיום חובת רישיון לפי סעיף 2 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצור רכב והרכבתו), התשכ"ז-1967 (להלן: צו הפיקוח על ייצור רכב והרכבתו); בעבירה של אי-קיום חובת רישיון מוסך לפי סעיף 2 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (מוסכים ומפעלים לכלי רכב), התש"ל-1970 (להלן: אי-קיום חובת רישיון מוסך); וכן בעבירות של אי-מתן פירוט מספיק בחשבונית; סירוב למסור ידיעות ומסמכים; ואי-קיום חובה בחקירה. במסגרת ההכרעה בערעורים שהגישו הצדדים על פסק הדין (להלן: הערעור על פסק הדין), זיכה בית המשפט המחוזי את סקוטר ובר מהעבירה של אי-קיום רישיון לפי צו הפיקוח על ייצור רכב והרכבתו, וכן מהעבירות של סירוב למסור ידיעות ומסמכים ואי-קיום חובה בחקירה, אך הותיר על כנו את ההרשעה בעבירות של אי-קיום חובת רישיון לפי צו הפיקוח על ייצור מוצרי תעבורה, אי-קיום חובת רישיון מוסך, ואי-מתן פירוט מספיק בחשבונית. בית המשפט אומנם קבע, כי אמרתיו של בר במהלך החקירה אינן קבילות, אך מצא כי קיים בסיס עובדתי מספיק להרשעת סקוטר ובר שלא על סמך האמירות בחקירה, בהתבסס בין היתר על עדותו של בר בבית משפט השלום. כמו כן, בית המשפט קבע במסגרת הערעור, כי הדיון בבקשת המדינה להשמדת הכלים התפוסים, וכן בבקשה הנגדית של סקוטר ובר למסירת הכלים התפוסים לידיהם, יוחזר לבית משפט השלום. בבית משפט השלום נקבע, כי אין להשיב את הכלים התפוסים לסקוטר ובר והמדינה רשאית להשמידם. על החלטה זו ערערו סקוטר ובר.

3. בהחלטה מיום 30.12.2014 קיבל בית המשפט המחוזי את ערעור סקוטר ובר (להלן: הערעור על תפיסת הכלים), וקבע כי יש להשיב את הכלים התפוסים לסקוטר ולבר כשהם מפורקים. במסגרת פסק הדין בערעור על תפיסת הכלים, השווה בית המשפט בין סעיף 30 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957 (להלן: חוק הפיקוח), שמכוחו נתפסו הכלים התפוסים, ובין סעיפים 32 ו-39 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, המסדירים חילוט של חפצים תפוסים. נקבע, כי בהתאם לשני דברי החקיקה מסור לבית המשפט שיקול הדעת לצוות על חילוט עונשי, בהתקיימם של שלושה תנאים מצטברים: בחפץ שנתפס בוצעה העבירה; בעל החפץ הורשע בדינו; והרשעתו מתייחסת למעשה שנעשה בחפץ או לגביו. בית המשפט קבע כי במקרה דנא לא מתקיימים התנאים, מאחר שהכלים התפוסים נעדרים תרומה משמעותית לביצוע העבירות בהן הורשעו סקוטר ובר בגדר

פסק הדין שניתן בערעור על פסק הדין, וכלל לא נטען ולא הוכח כי דווקא בכלים האמורים בוצעה העבירה. זאת ועוד, בית המשפט קבע כי חילוט של כלים בשווי של כמאה אלף ש"ח, כאשר סכום הקנס עומד על 15,000 ש"ח בלבד, מפר את האיזון הנדרש בין תכלית החילוט לבין הפגיעה בקניינם של סקוטר ובר. כמו כן התייחס בית המשפט לטענת המדינה בדבר התכלית המניעתית של החילוט, אשר נסמכה על דברי בית משפט זה בהחלטה בדבר החילוט הזמני. בית המשפט קבע, כי במסגרת אותה החלטה נמנע השופט ח' מלצר מלהיעתר לבקשה ל"חלופת תפיסה", מאחר שבאותה עת עמדו סקוטר ובר בפני אישום בגין ייצור ותיקון כלים מסוגם של התפוסים, ושונים פני הדברים משזוכו סקוטר ובר מאישום זה ואין עוד האמור מיוחס להם. יחד עם זאת, מתוך הכרה בסכנה שבהשבת הכלים התפוסים לכביש, הורה בית המשפט על השבתם לידי סקוטר ובר כשהם מפורקים.

בקשתם של סקוטר ובר

4. בקשתם של סקוטר ובר מופנית כלפי הכרעת בית משפט קמא בערעור על פסק הדין, והוגשה טרם ניתנה החלטתו בערעור על תפיסת הכלים. בבקשה נטען, כי בית משפט קמא חרג מסמכותו בהסתמכו על ראיות שונות מהראיות שעליהן הסתמך בית משפט השלום בהרשעתו. זאת ועוד, לגישת סקוטר ובר, העדות בבית משפט השלום אינה מספיקה כדי לשמש בסיס להרשעה. היעדרו של בסיס ראיתי להרשעה נלמד, לגישתם, גם מהעדר התייחסות ברורה בפסק הדין לעבירת אי-קיום חובת רישיון על-פי צו הפיקוח על ייצור רכב והרכבתו. לבסוף, נטען כי שגה בית משפט קמא כשהטיל על סקוטר ובר התחייבות כספית לבל יעברו כל עבירה על חוק הפיקוח, כך שהתחייבותם משתרעת על כל הוראות חוק הפיקוח וכל הצווים שהוצאו מכוחו.

5. בתגובה לבקשה, טענה המדינה כי הבקשה אינה מעלה סוגיה עקרונית, וכי לא מתעורר בעניינים של המבקשים חשש לעיוות דין. לגופם של דברים, טוענת המדינה כי בית משפט קמא לא חרג מסמכותו כערכאת ערעור, וכי דין טענות המבקשים באשר להרשעה ולעונש להידחות.

בקשת המדינה

6. בקשת המדינה מופנה כלפי הכרעת בית המשפט בערעור על תפיסת הכלים. לגישת המדינה, לבקשה חשיבות ציבורית מאחר שהשארית החלטת בית משפט קמא על כנה, והחזרת הכלים הבלתי חוקיים והמסוכנים לידי סקוטר ובר, תביא לפגיעה חמורה באינטרס הציבורי. כמו כן, טוענת המדינה כי החלטתו של בית משפט קמא מעוררת שאלה משפטיות שטרם לובנה בפסיקה, הנוגעת לשיקולים שעל בית המשפט לשקול בנוגע לחילוט של תפוס שאי-החוקיות טבועה בו, ושיש בו כדי לסכן את הציבור גם לאחר שהסתיים ההליך הפלילי בהרשעה. לגופם של דברים, המדינה טוענת כי טעה בית המשפט קמא עת הגדיר את המטרה העונשית בחילוט הכלים התפוסים כתכלית בלעדית, ולא ייחס את המשקל הראוי לתכלית המניעתית. בנוסף, נטען כי אין בפירוק הכלים כדי לצמצם את הסיכון הנשקף לציבור מהשבת הכלים התפוסים. אשר לקביעת בית המשפט, כי לא הוכחה זיקה בין הכלים התפוסים לבין ביצוע העבירות, נטען, כי מתקיימת זיקה ברורה בין העבירות לבין הכלים התפוסים, כיוון שהכלים התפוסים מורכבים מאותם "מוצרי תעבורה" שבגין עיסוקם של סקוטר ובר בהם הם הורשעו.

7. בתגובה לבקשה, טענו סקוטר ובר כי אין ליתן רשות ערעור, וכי יש לדחות את הבקשה על הסף בשל הצגה מוטעית של פסק הדין של בית משפט קמא ובשל אכיפה בררנית של המדינה.

עמוד 3

8. הדיון בבקשות התקיים בפני הרכב והצדדים חזרו בגדרו על טיעוניהם.

לאחר שעיינתי בבקשות ובתגובות להן, ולאחר ששני הצדדים טענו בפנינו, סבורני כי דין שתי הבקשות להידחות. הלכה היא, כי רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן רק לעיתים נדירות, בהן מעלה הבקשה שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה עקרונית החורגות מעניינם הפרטי של הצדדים לבקשה, או במקרים בהם מתעוררים חשש לעיוות דין או תחושת אי-צדק (רע"א 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982); רע"פ 2915/13 כוכבי נ' מדינת ישראל (5.8.2013)). דומני כי בקשתם של סקוטר ובר אינה עומדת בתנאים אלה, וטענותיהם תחומות כולן לנסיבותיו הקונקרטיים של מקרה דנא ואינן מעוררות שאלה שיש לה היבטים כלליים. אוסיף, כי מקריאת פסק הדין עולה כי התייחסותו של בית המשפט לעבירה על-פי צו הפיקוח על ייצור רכב והרכבתו אכן לוקה בחסר, אך דומני כי אין בכך "עיוות דין" המצדיק מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי".

9. אשר לבקשת המדינה, נראה כי ברקע הבקשה אכן מצויה שאלה עקרונית שטרם ניתן לה מענה ברור בפסיקה. חילוט הכלים נדרש במקרה דנא, לטענת המדינה, לא משום שעסקינן ב"פירות" העבירה, או "אמצעים לביצוע העבירה", אלא בשל המסוכנות המובנית שבשימושים מסוימים בתפוסים - משמע, בשל תכלית מניעתית. עם זאת, מתעוררת השאלה האם אכן דין הכלים התפוסים כדין תפוסים אחרים שהשימוש בהם אינהרנטית אסור, דוגמת סמים (סעיף 35 לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973; בג"ץ A.I.M.D LTD 909/08 נ' מרדכי - המפקח על היהלומים, פסקה 18 (29.12.2009)) או "מכונות מזל" (סעיף 235 לחוק העונשין, התשל"ז-1977). זאת, בין היתר, נוכח האפשרות לפרק את הכלים התפוסים לרכיבים המותרים לשימוש ומכירה (ניתן, למשל, להפוך אופניים חשמליים לאופניים רגילים על-ידי הסרת המנוע, וניתן להשתמש במנוע לצרכים שאינם תחבורתיים) ונוכח אי-קיומו של איסור להחזיק בכלים כשלעצמם שלא למטרות מסחר או תיקון. לשון אחרת, קיימת אי-בהירות בדבר חילוטם של תפוסים, שלהם מספר שימושים אסורים, אך גם מספר שימושים מותרים.

10. על אף חשיבותה הלכאורית של הסוגיה, סבורני כי המקרה דנא אינו אכסניה הולמת לקיום דיון בשאלות המתעוררות. הסיבה לכך היא כי דומה שעל-מנת לבוא בפתחה של שאלת תכליתו המניעתית של החילוט והבטחת שלום הציבור במקרים בהם ניתן לבצע בתפוסים גם שימוש שאינו חוקי, נדרש כי מלכתחילה הנאשם יורשע בביצוע עבירה שיש בביצועה זיקה לתפוסים עצמם. כך, בהקשר של חילוט זמני בטרם הגשת כתב אישום ציין בית משפט זה בעבר, בעודו סוקר פסיקה זרה בסוגיה: "רכוש שיוצר לשימוש בלתי חוקי ולא ניתן להשתמש בו למטרות אחרות, ניתן לחילוט, ורכוש שאפשר לעשות בו שימוש בלתי חוקי, אך אין זה מתחייב, ניתן לחילוט אם הוא מקושר לפעילות עבריינית" (בש"פ 6686/99 עובדיה נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 472, 464 (22.5.2000)). דומה שאין חולק שבמקרים שבהם כבר הורשע הנאשם בדיון, אף אם ניתן להורות על חילוט רכושו אך משום שזה עשוי להוות סכנה לציבור ולשמש לפעילות שאינה כחוק (מבלי לקבוע מסמרות לעניין זה), ברי כי הדבר אינו אפשרי כאשר הפעילות העבריינית בה הורשע אינה קשורה באופן מהותי לחשש העולה מן התפוסים, וכאשר החילוט נעשה בשל חשש כללי גרידא. כל זאת, כאשר בעת ההכרעה באשר לגורלו של התפוס לאחר סיום ההליכים המשפטיים בעניינו של הנאשם, עומדת זכותו לקניין אל מול האינטרסים השונים המיוצגים בטיעוני המדינה.

כפי שציין בית המשפט המחוזי, במקרה דנא נראה כי הזיקה בין העבירות שיוחסו לסקוטר ולבר לבין הכלים

התפוסים נחלשה, משקבע בית המשפט כי יש לזכות אותם מעבירה של אי-קיום חובת רישיון על-פי צו הפיקוח על ייצור רכב והרכבתו. בכך למעשה, הותיר בית המשפט המחוזי על כנה רק את ההרשעה בעבירה על-פי צו הפיקוח על ייצור מוצרי תעבורה - המתייחס למכירת אביזרים (בניגוד לייצור ומכירת כלים מסוגם של התפוסים, או התפוסים עצמם) - ועבירה של אי-קיום חובת רישיון מוסך, הנוגעת למקום שבו נעשתה העבודה על הכלים התפוסים. במצב דברים זה, שבו אין עוד מיוחסת לסקוטר ולבר עבירה הנוגעת במישרין לשימוש אסור בכלים התפוסים עצמם, אין סוגית חילוט הכלים עולה במלוא עוצמתה, ואין בה כדי להצדיק מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי" (השוו: רע"פ 74/13 חלידו נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (17.3.2013)). אציין אף כי להתרשמותי, בנסיבות המתוארות, דומה כי החלטת בית המשפט כי התפוסים יוחזרו לבעליהם כשהם מפורקים, מהווה איזון ראוי בין החשש משימוש בלתי-חוקי בתפוסים לבין זכותם של בר וסקוטר לקניינם.

11. לסיכום הדברים - נסיבותיו הקונקרטיות של המקרה דנא, ובכללן השינוי בהיקף ההרשעה בפסק דינו של בית המשפט המחוזי, ייחודיות, ואף אם היינו מקבלים כעקרון את טענת המדינה לעניין שיקולי החילוט הלגיטימיים שניתן לשקלם, איני סבור כי זה המקרה המתאים להתערב במסקנה הסופית אליה הגיע בית משפט קמא בדבר השבת הכלים התפוסים כשהם מפורקים. ויצוין בשנית, כי אין מדובר בכלים שהחזקה או השימוש בהם אסורים כשלעצמם. בהקשר זה אף אציין, כי למרבה הצער, המדינה לא הסדירה בחקיקה את נושא השימוש (במובחן מייצור, תיקון או סחר) בכלים דוגמת הכלים התפוסים, אף כי סוגיה זו עומדת על הפרק מזה זמן (ראו ההחלטה בחילוט הזמני), כאשר זה הנושא העיקרי המצריך הסדרה לשם שמירה על שלום הציבור.

השאלה העקרונית שהעלתה המדינה בדבר תכליתו המניעתית של החילוט תישאר, לעת הזו, בצריך עיון.

12. סוף דבר, אציע לדחות את שתי הבקשות שבפנינו.

ש ו פ ט

השופט ח' מלצר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט מ' מזוז:

אני מסכים.

שופט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט צ' זילברטל.

ניתן היום, ה' באדר א' התשע"ו (14.2.2016).

שופט

שופט

שופט
